

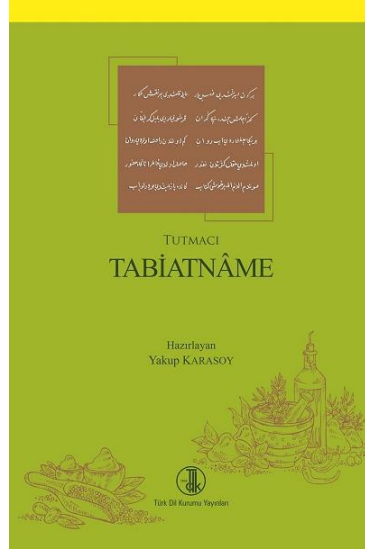
TUTMACI'NIN YÂDIGÂRI: "TABİATNÂME"

Yakup Karasoy (2018), *Tutmacı Tabiatnâme*, Ankara, Türk Dil Kurumu Yayınları, 164+72 s.

Neslihan KOÇ KESKİN*

Gazi Türkiyat, Güz 2018/23: 235-236

Karamanoğlu Mehmed Bey'in fermanı ile resmîyet kazanan dil şuuru; Aydınöğlü Umur Bey tarafından da benimsenmiştir. Umur Bey zamanında bilim ve sanat desteklenmiş, Türkçe tercüme faaliyetleri ivme kazanmıştır. Bu tercüme eserlerden biri de XIV. yüzyılda Aydınöğlü Umur Bey adına Farsçadan Türkçeye Tutmacı tarafından tercüme edilen *Tabiatnâme*'dir. Yazarın, *Gül ü Hüsrav* adlı aşk konulu mesnevisi de Feridüddîn Attâr'ın aynı adı taşıyan mesnevisinden tercümedir.

14. yüzyılda kaleme alınmış olan *Tuhfe-i Mübârizî* ve *Edviye-i Müfreda* adlı tıp kitaplarıyla benzer olarak *Tabiatnâme* de yiyeceklerin fayda ve zararlarından bahseden koruyucu tıp hekimliği kitabıdır.

372 beyitten oluşan ve mesnevî nazım şekli ile kaleme alınmış olan eser; Prof. Dr. Yakup Karasoy tarafından *Tutmacı Tabiatnâme* adıyla yayına hazırlanmıştır. Bu yayında eserin 1960 yılında İsmail Hikmet Ertaylan tarafından yapılan neşrinden farklı olarak yeni nüshalar tespit edilmiş, tıpkıbaskıları verilmiş ve gramatikal dizin eklenmiştir. Eserin günümüz Türkçesine aktarımı ve sözlüğü, konuya ilgi duyan herkesin kullanımı açısından önem arz etmektedir.

Tutmacı; "Der Sebeb-i Nazm-ı İn Kitâb" başlığında eserin Farsçadan tercüme olduğunu belirtmiş, adını "Tabiatnâme" koyduğunu ifade etmiştir. Yazar ayrıca bu eserin kendisinden kalan bir yâdigâr olduğunu da söylemiştir. Tabiat-nâme'de; ekmek çeşitleri (peksimet, bazlama, pirinç ekmeği, arpa ekmeği, mısır ekmeği), sular (saf ve ılık su), etler (koyun, keçi, sığır, at, deve, geyik vb.), süt ve süt ürünleri (senbuse, kaygana, şekerli süt, taze süt, taze yağ, taze peynir, yoğurt), zeytin, turşular ile sirkeli yiyecek ve içecekler (sirke, salatalık turşusu, şalgam, patlıcan turşusu, gebre turşusu,

* Doç. Dr., Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Ankara / TÜRKİYE, neslihanilkurkeskin@gmail.com.

sirkeli soğan, sarımsak turşusu, sirkeli limon), mayalı içecekler (biraz, boza), meyve suları (elma suyu, ayva suyu, nar suyu, turunç suyu, limon suyu, koruk suyu) kokular ve baharat (kâfur, reyhan, safran, misk, karanfil, zencefil vb.), tatlılar (bal, ekmez, akide şekeri, sabun helvası, müşebbek tatlısı, kadayıf, sindiririci sakız, kuvvet macunu, şeker kamışı), kuru ve taze yemişler, sebze ve meyveler; “sıfat-ı...” şeklinde Farsça başlıklar altında 2 ila 6 beyit arasında incelenmiştir. Yiyecek ve içeceklerin yanında okçuluk, hamam, uyumak ve de müzik aletlerinden kaval, ut, org ve kanun çalmanın yararları ve zararları da söz konusu edilmiştir. Bahsedilen unsurlarla ilgili yarar ve zararlar; eski tıp anlayışına göre insanda bulundan dört sıvının (kan, safra, kara safra ve balgam) oranlarına etkisiyle ilgilidir.

Binnur Erdağı Doğuer, **Tuhfe-i Mübârizî Metin-Sözlük**, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Türk Dil Kurumu Yayınları: 1079, Ankara 2013.

Mustafa Canpolat-Zafer Önler, **İshâk Bin Murâd Edviye-i Müfrede**, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Türk Dil Kurumu Yayınları: 903, Ankara 2007.

İsmail Hikmet Ertaylan, **Tabiatname**, İstanbul Üniversitesi Yayınları No. 857, İstanbul 1960, 35 s.